

Sprawa C-84/24**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

1 lutego 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litwa)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

31 stycznia 2024 r.

Strona skarżąca w pierwszej instancji i [strona wnosząca skargę kasacyjną]:

EM SYSTEM UAB

Strona pozwana w pierwszej instancji i [druga strona postępowania kasacyjnego]:

SEB bankas AB

Citadele banka Lietuvos filialas AS

[...]

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS (sąd najwyższy Litwy)**POSTANOWIENIE**

31 stycznia 2024 r.

Wilno

Skład orzekający izby cywilnej sądu najwyższego Litwy, [...] [skład sądu]

[...] w [...] postępowaniu ze skargi kasacyjnej, która została wniesiona przez skarżącą, spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością działającą pod firmą **EM SYSTEM** [...], i której przedmiotem jest [kontrola] orzeczenia [...] sądu okręgowego w Wilnie z dnia 23 maja 2023 r., wydanego w sprawie cywilnej dotyczącej zmienionego powództwa wytoczonego przez skarżącą, EM SYSTEM UAB, przeciwko pozwanym, spółkom SEB bankas AB i AS Citadele banka

Lietuvos filialas (zwanej dalej „Citadele banka AS (oddział w Litwie)”), w celu doprowadzenia do zaprzestania bezprawnych działań,

stwierdza, co następuje:

- 1 Sprawa rozpoznawana w postępowaniu kasacyjnym dotyczy wykładni i stosowania przepisów prawa materialnego regulujących zasadność zamrożenia funduszy spółki na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. dotyczącego środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi i udziałem Białorusi w agresji Rosji wobec Ukrainy (zwanego dalej „rozporządzeniem nr 765/2006” lub „rozporządzeniem”).
- 2 Sprawa dotyczy powództwa wytoczonego przez skarżącą, spółkę EM SYSTEM, przeciwko pozwanym Citadele banka AS (oddział w Litwie) i SEB bankas AB, w związku z ograniczeniami w [dostęp] do funduszy znajdujących się na rachunku bankowym [...] prowadzonym przez Citadele banka AS (oddział w Litwie) oraz na rachunkach bankowych [...] prowadzonych przez SEB bankas AB. Skarżąca wystąpiła do sądu o zobowiązanie pozwanych [...] do wykonania umowy o prowadzenie tych rachunków bankowych w drodze umożliwienia skarżącej nieograniczonego dostępu do [tych] funduszy [...], a także o obciążenie pozwanych kosztami postępowania.
- 3 Kwestia zamrożenia, w dniu 18 grudnia 2020 r., funduszy spółki wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia nr 765/2006.
- 4 [...]. [stanowiska stron i sądu pierwszej instancji w przedmiocie wystąpienia z odesłaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości]
- 5 [...] [obowiązek wystąpienia z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym przewidziany w art. 267 akapit trzeci TFUE]
- 6 W rozpatrywanej sprawie potrzeba skierowania do Trybunału przez sąd rozpoznający skargę kasacyjną pytań prejudycjalnych wynika z faktu, że treść przepisów prawa Unii mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu nie jest całkowicie jasna, czy to w świetle doktryny *acte clair*, czy też doktryny *acte éclairé*. Dlatego właśnie odpowiedź na przedłożone Trybunałowi pytania prejudycjalne ma zasadnicze znaczenie dla niniejszej sprawy, ponieważ umożliwi ona prawidłowe zastosowanie przepisów rozporządzenia nr 765/2006, na temat których Trybunał nie miał jeszcze okazji się wypowiedzieć.
- 7 [...] [standardowe formuły proceduralne]

I. Ramy prawne. Prawo Unii

- 8 Środki ograniczające podjęte przez Unię Europejską wobec osób popierających reżim białoruski, które są istotne w kontekście niniejszej sprawy, zostały nałożone decyzją Rady 2012/642/WPZiB z dnia 15 października 2012 r. dotyczącą środków

ograniczających skierowanych przeciwko Białorusi (zwaną dalej „decyzją 2012/642/WPZiB”) oraz rozporządzeniem nr 765/2006.

9 Artykuł 4 decyzji 2012/642/WPZiB (w brzmieniu obowiązującym w dniu 18 grudnia 2020 r.) stanowi:

„1. Zamrożone zostają wszelkie środki finansowe i zasoby gospodarcze należące do osób i podmiotów lub przez nie posiadane, przechowywane lub kontrolowane:

a) osób, podmiotów lub organów odpowiedzialnych za poważne naruszenia praw człowieka lub represje wobec społeczeństwa obywatelskiego i opozycji demokratycznej, lub których działania w inny sposób poważnie naruszyły demokrację lub praworządność na Białorusi, lub jakichkolwiek osób fizycznych lub prawnych, podmiotów i organów z nimi związanych, a także osób prawnych, podmiotów lub organów należących do nich lub przez nie kontrolowanych;

b) osób fizycznych lub prawnych, podmiotów lub organów, którym reżim prezydenta Łukaszenki przynosi korzyści lub które go wspierają, a także osób prawnych, podmiotów lub organów należących do nich lub przez nie kontrolowanych, wymienionych w załączniku.

2. Nie udostępnia się – bezpośrednio ani pośrednio – takim osobom fizycznym lub prawnym, podmiotom lub organom wymienionym w załączniku, ani też na ich rzecz, żadnych środków finansowych ani zasobów gospodarczych”.

10 Artykuł 2 rozporządzenia nr 765/2006 (w brzmieniu obowiązującym w dniu 18 grudnia 2020 r.) stanowi:

„1. Zamraża się wszystkie fundusze i zasoby gospodarcze będące własnością, pozostające w posiadaniu, we faktycznym władaniu lub pod kontrolą osób fizycznych lub prawnych, podmiotów i organów określonych w załączniku I.

2. Nie udostępnia się, bezpośrednio ani pośrednio, żadnych funduszy ani zasobów gospodarczych wymienionym w załączniku I osobom fizycznym lub prawnym, podmiotom i organom ani na ich rzecz.

3. Zakazuje się świadomego i umyślnego udziału w działaniach, których celem lub skutkiem jest bezpośrednie lub pośrednie obejście środków, o których mowa w ust. 1 i 2.

4. Załącznik I zawiera wykaz osób fizycznych lub prawnych, podmiotów oraz organów, które zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. a) decyzji Rady 2012/645/WPZiB dotyczącej środków ograniczających skierowanych przeciwko Białorusi zostały uznane przez Radę za odpowiedzialne za przypadki poważnego naruszenia praw człowieka lub represje wobec społeczeństwa obywatelskiego i opozycji demokratycznej lub których działalność stanowi

inne poważne zagrożenie dla demokracji lub praworządności na Białorusi lub też innych osób fizycznych lub prawnych, podmiotów i organów stowarzyszonych z nimi, jak również osób prawnych, podmiotów lub organów pozostających w ich posiadaniu lub pod ich kontrolą.

5. *Załącznik I zawiera również wykaz osób fizycznych lub prawnych, podmiotów oraz organów, które zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. b) decyzji Rady 2012/642/WPZiB zostały uznane przez Radę za czerpiące korzyści z reżimu Aleksandra Łukaszenki lub wspierające ten reżim, a także osób prawnych, podmiotów i organów pozostających w ich posiadaniu lub pod ich kontrolą”.*
- 11 Punkt 55a [wytycznych w sprawie stosowania i oceniania środków ograniczających (sankcji) w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE z dnia 4 maja 2018 r. (nota nr 5664/18 Sekretariatu Generalnego Rady Unii Europejskiej) (zwanym dalej „z 2018 r.”), które zostały opracowane przez Radę Unii Europejskiej] stanowi:
- „Kryterium, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie, czy osoba prawna lub podmiot jest własnością innej osoby lub podmiotu, jest posiadanie więcej niż 50 % praw własności danego podmiotu lub posiadanie w nim udziału większościowego¹⁷. Jeśli to kryterium jest spełnione, uznaje się, że dana osoba prawna lub podmiot są własnością innej osoby lub podmiotu”**
- 12 Przypis 17 do tego punktu zawiera następujące odesłanie:
- „Kryterium zgodne z definicją zawartą w rozporządzeniu 2580/2001”.*
- 13 Punkt 62 najnowszej wersji opracowanego przez Radę Unii Europejskiej dokumentu określającego najlepsze praktyki UE w zakresie skutecznego wprowadzania w życie środków ograniczających (27 czerwca 2022 r., dokument nr 10572/22; zwanego dalej „najlepszymi praktykami z 2022 r.”) brzmi:
- „Kryterium, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie, czy osoba prawna lub podmiot jest własnością innej osoby lub podmiotu, jest posiadanie więcej niż 50 % praw własności danego podmiotu lub posiadanie w nim udziału*

* Przypis tłumacza: Sąd odsyłający powołuje się na pkt 55a dokumentu „Europos Sajungos Tarybos parengtame ES ribojamųjų priemonių veiksmingo įgyvendinimo geriausios praktikos dokumente (2020 m. gruodžio 18 d. aktuali 2018 m. gegužės 4 d. versija, dokumento Nr. 8519/18)”; chodzi tutaj o opracowany przez Radę Unii Europejskiej dokument określający najlepsze praktyki UE w zakresie skutecznego wprowadzania w życie środków ograniczających z dnia 18 grudnia 2020 r., dokument nr 8519/18. To odesłanie jest jednak nieprawidłowe, ponieważ dokument określający najlepsze praktyki UE nie zawiera cytowanego fragmentu. Znajduje się on natomiast w wytycznych w sprawie stosowania i oceniania środków ograniczających (sankcji) w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE z dnia 4 maja 2018 r. (nota nr 5664/18 Sekretariatu Generalnego Rady Unii Europejskiej) – zob. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5664-2018-INIT/pl/pdf>.

większościowego²⁰. Jeśli to kryterium jest spełnione, uznaje się, że dana osoba prawna lub podmiot są własnością innej osoby lub podmiotu”.

14 Przypis 20 do tego punktu zawiera następujące odesłanie:

„Kryterium zgodne z definicją zawartą w rozporządzeniu 2580/2001”.

15 W art. 1 pkt 5 rozporządzenia nr 2580/2001 znajduje się następująca definicja:

„»Własność osoby prawnej, grupy lub podmiotu« oznacza bycie w posiadaniu 50 % lub więcej praw własności osoby prawnej, grupy lub podmiotu lub posiadanie w nich większościowego udziału”.

16 W pkt 55b [wytycznych z 2018 r.]* i w pkt 63 najlepszych praktyk z 2022 r. umieszczono niewyczerpujący wykaz kryteriów, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie, czy osoba prawna lub podmiot jest kontrolowany przez inną osobę lub podmiot.

17 W pkt 55c [wytycznych z 2018 r.]* i w pkt 65 najlepszych praktyk z 2022 r. wskazano, że spełnienie powyższych kryteriów dotyczących własności lub kontroli może w indywidualnie rozpatrywanych przypadkach zostać odrzucone.

18 Punkt 55d [wytycznych z 2018 r.]* stanowi:

„Jeżeli ustalono własność lub kontrolę zgodnie z wymienionymi powyżej kryteriami, udostępnianie środków finansowych lub zasobów gospodarczych nieumieszczonym w wykazach osobom lub podmiotom, będącym własnością umieszczonych w wykazach osób lub podmiotów albo przez nie kontrolowanym, będzie zasadniczo uważane za udostępnianie tych środków lub zasobów w sposób pośredni osobom lub podmiotom umieszczonym w wykazach, chyba że będzie można racjonalnie ustalić w indywidualnych przypadkach, stosując podejście oparte na analizie ryzyka i uwzględniając wszelkie stosowne okoliczności łącznie z kryteriami podanymi poniżej, że odnośne środki finansowe lub zasoby gospodarcze nie będą wykorzystywane przez te osoby lub te podmioty ani na ich rzecz.

Kryteria, które należy wziąć pod uwagę, obejmują m.in.:

a) datę i charakter powiązań umownych między danymi podmiotami (np. umów sprzedaży, kupna lub dystrybucji);

b) znaczenie sektora działalności podmiotu nieumieszczonego w wykazach dla podmiotu umieszczonego w wykazach;

* Zobacz przypis tłumacza powyżej.

* Zobacz przypis tłumacza powyżej.

* Zobacz przypis tłumacza powyżej.

c) *cechy charakterystyczne udostępnianych środków finansowych lub zasobów gospodarczych, w tym ich potencjalne praktyczne wykorzystanie przez podmiot umieszczony w wykazie lub łatwość przekazania ich temu podmiotowi;*

d) *zasobu gospodarczego nie będzie uważać się za stanowiącego korzyść dla umieszczonych w wykazach osób lub podmiotów tylko dlatego, że jest on wykorzystywany przez tę osobę lub ten podmiot do wypracowania zysków, które mogą zostać częściowo przekazane umieszczonemu w wykazach udziałowcowi”.*

19 Punkt 66 najlepszych praktyk z 2022 r. brzmi:

„Jeżeli ustalono własność lub kontrolę zgodnie z wymienionymi powyżej kryteriami, udostępnianie środków finansowych lub zasobów gospodarczych nieumieszczonym w wykazach osobom lub podmiotom, będącym własnością umieszczonych w wykazach osób lub podmiotów albo przez nie kontrolowanym, będzie zasadniczo uważane za udostępnianie tych środków lub zasobów w sposób pośredni osobom lub podmiotom umieszczonym w wykazach, chyba że będzie można racjonalnie ustalić w indywidualnych przypadkach, stosując podejście oparte na analizie ryzyka i uwzględniając wszelkie stosowne okoliczności łącznie z kryteriami podanymi poniżej, że odnośne środki finansowe lub zasoby gospodarcze nie będą wykorzystywane przez te osoby lub te podmioty ani na ich rzecz.

Kryteria, które należy wziąć pod uwagę, obejmują m.in.:

a) *datę i charakter powiązań umownych między danymi podmiotami (np. umów sprzedaży, kupna lub dystrybucji);*

b) *znaczenie sektora działalności podmiotu nieumieszczonego w wykazach dla podmiotu umieszczonego w wykazach;*

c) *cechy charakterystyczne udostępnianych środków finansowych lub zasobów gospodarczych, w tym ich potencjalne praktyczne wykorzystanie przez podmiot umieszczony w wykazie lub łatwość przekazania ich temu podmiotowi”.*

II. Przepisy prawa litewskiego mające znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu między stronami

20 Zgodnie z przepisami [ustawy Republiki Litewskiej o stosowaniu sankcji gospodarczych i innych sankcji międzynarodowych] obowiązującymi w chwili zamrożenia funduszy, tj. w dniu 18 grudnia 2020 r., ministerstwo spraw zagranicznych Republiki Litewskiej koordynuje stosowanie sankcji międzynarodowych w Republice Litewskiej oraz udziela osobom fizycznym i prawnym informacji w sprawach dotyczących stosowania sankcji międzynarodowych (art. 11 ust. 1), zaś biuro śledcze ds. przestępczości finansowej przy ministerstwie spraw wewnętrznych Republiki Litewskiej, departament celny przy ministerstwie finansów Republiki Litewskiej oraz bank Litwy były odpowiedzialne, w ramach przysługujących im kompetencji, za

sprawowanie nadzoru nad stosowaniem sankcji finansowych (art. 12 ust. 1 pkt 2)). Ministerstwo spraw zagranicznych było odpowiedzialne za przyznawanie konkretnych wyłączeń z sankcji przewidzianych w przepisach Unii. Aby móc skorzystać z dobrodziejstwa wyłączeń, podmioty musiały wystąpić do organu sprawującego nadzór nad stosowaniem sankcji międzynarodowych, o którym mowa w art. 12 ustawy, zaś taki organ lub instytucja finansowa musiały wystąpić do ministerstwa spraw zagranicznych z wnioskiem dotyczącym przyznania odstępstwa w każdym indywidualnym przypadku oraz mogły przyznać odstępstwo wyłącznie po uzyskaniu zgody tego ministerstwa (art. 4 ust. 2).

- 21 W myśl obowiązujących w chwili wniesienia skargi kasacyjnej przepisów ustawy Republiki Litewskiej o sankcjach międzynarodowych stosowanie sankcji międzynarodowych jest koordynowane przez komisję powoływaną przez rząd (art. 10 ust. 1), natomiast biuro śledcze ds. przestępczości finansowej przy ministerstwie spraw wewnętrznych Republiki Litewskiej, ministerstwo finansów, departament celny przy ministerstwie finansów Republiki Litewskiej oraz inne instytucje są, w obrębie przypisanych im obszarów działalności, organami właściwymi w zakresie stosowania ograniczeń w dostępie do funduszy i zasobów gospodarczych, ograniczeń w dokonywaniu płatności oraz ograniczeń w dokonywaniu innych operacji finansowych (sankcji finansowych) (art. 11 ust. 3 pkt 1). Zgodnie z pkt 13 objaśnienia do procedury stosowania sankcji międzynarodowych, zatwierdzonej uchwałą nr 535 rządu Republiki Litewskiej z dnia 25 maja 2022 r. (zwanego dalej „objaśnieniem”), biuro śledcze ds. przestępczości finansowej, w ramach wykonywania funkcji organu właściwego, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy o sankcjach międzynarodowych, koordynuje, nadzoruje i zapewnia stosowanie sankcji finansowych w Republice Litewskiej (ograniczeń w rozporządzaniu funduszami i zasobami gospodarczymi). W myśl pkt 13 ppkt 3 tego objaśnienia biuro śledcze ds. przestępczości finansowej przyjmuje decyzje w sprawie wniosków o zastosowanie wyjątków od ograniczeń i obowiązków przewidzianych w ustawodawstwie dotyczącym sankcji międzynarodowych lub o przyznanie wyłączeń z tych ograniczeń i obowiązków.

III. Istotne okoliczności faktyczne

- 22 Skarżąca zawarła z pozwanymi SEB bankas AB i Citadele banka AS (oddział w Litwie) umowy o prowadzenie rachunku bankowego, na podstawie których otwarte zostały rachunki bankowe prowadzone na skarżącą. W dniu 18 grudnia 2020 r. pozwane jednostronnie oraz z własnej inicjatywy zamroziły fundusze pozostające w posiadaniu skarżącej i znajdujące się na rachunkach prowadzonych przez powyższe banki, ponieważ A.V.S., będący udziałowcem skarżącej, został w dniu 17 grudnia 2020 r. umieszczony w wykazie osób i podmiotów podlegających sankcjom Unii Europejskiej zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 765/2006, a także poinformowały o tym skarżącą w wiadomości e-mail. A.V.S. posiada 50 % udziałów w skarżącej.

- 23 Skarżąca wystąpiła do sądu o zobowiązanie pozwanych [...] do wykonania umowy o prowadzenie rachunku bankowego i zapewnienie jej nieograniczonego dostępu do funduszy znajdujących się na rachunkach bankowych.
- 24 Wyrokiem z dnia 25 stycznia 2023 r. Vilniaus miesto apylinkės teismas (sąd rejonowy dla miasta Wilna) oddalił powództwo skarżącej.
- 25 Zdaniem tego sądu okoliczność, iż A.V.S. posiada 50 % udziałów w spółce, ustalona w świetle [...] [najlepszych praktyk z 2022 r.] oraz wytycznych w sprawie stosowania i oceniania, doprowadziła do sformułowania wniosku, że skarżąca jest własnością A.V.S. oraz że fundusze skarżącej znajdowały się pod kontrolą osoby wymienionej w załączniku I do rozporządzenia nr 765/2006. W pkt 63 najlepszych praktyk (pkt 55b wytycznych) jako jedno z kryteriów, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie, czy osoba prawna lub podmiot jest kontrolowany przez inną osobę lub podmiot, samodzielnie lub zgodnie z umową zawartą z innym udziałowcem lub inną stroną trzecią, wskazano posiadanie prawa lub korzystanie z uprawnienia do mianowania lub odwoływania większości członków organu administracyjnego, zarządzającego lub nadzorującego takiej osoby prawnej lub podmiotu. Zgodnie z pkt 7.3 umowy spółki skarżącej, z racji faktu, że udziałowcy skarżącej posiadają równe udziały (50 % – A.V.S., 50 % – I.S.), powołanie prezesa zarządu skarżącej nie byłoby możliwe bez decyzji osoby podlegającej sankcjom (A.V.S.) oraz zgody drugiego udziałowca. Sąd stwierdza zatem, że skarżąca spełnia określone w art. 2 ust. 1 rozporządzenia nr 765/2006 kryteria nałożenia sankcji w odniesieniu do funduszy skarżącej.
- 26 Wyrokiem z dnia 23 maja 2023 r. skład orzekający [...] sądu okręgowego w Wilnie, po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez skarżącą EM SYSTEM UAB, utrzymał w mocy orzeczenie sądu rejonowego dla miasta Wilna z dnia 25 stycznia 2023 r.
- 27 Skład orzekający stwierdził, iż ze względu, po pierwsze, na zakres regulacji normy zawartej w art. 1 rozporządzenia 2021/1030 zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 765/2006 dotyczące środków ograniczających wobec Białorusi oraz, po drugie, na treść art. 1j i 1k, ustalono, że artykuły rozporządzenia (art. 1j, 1jb, 1k, 1zb) są skierowane do osób prawnych z siedzibą w Białorusi (lub z siedzibą poza Unią), jeżeli ponad 50 % udziałów w takich osobach jest własnością państwa, oraz że [art. 1j, 1jb, 1k, 1zb] nie mogą zatem znaleźć zastosowania do osoby prawnej z siedzibą w Litwie.
- 28 Skład orzekający wskazał, że sąd pierwszej instancji słusznie uznał, iż fakt posiadania przez A.V.S. 50 % udziałów w spółce umożliwia sformułowanie wniosku, że skarżąca jest własnością A.V.S., co oznacza, iż fundusze skarżącej znajdują się pod kontrolą osoby wymienionej w załączniku I do rozporządzenia, w związku z czym skarżąca spełnia kryteria określone w art. 2 ust. 1 rozporządzenia, z czego wynika, że fundusze skarżącej są objęte sankcjami.

- 29 Postanowieniem dyrektora biura śledczego ds. przestępczości finansowej przy ministerstwie spraw wewnętrznych Republiki Litewskiej (zwanego dalej „biurem śledczym”) nr V-222 z dnia 14 października 2022 r., zatytułowanym „W przedmiocie zatwierdzenia wykazu podmiotów podlegających sankcjom, które są własnością osoby prawnej lub innej organizacji nieposiadającej statusu osoby prawnej lub które są przez nie kontrolowane”, spółka EM SYSTEM UAB została dodana do wykazu spółek powiązanych z osobami podlegającymi sankcjom. Przed regionalnym sądem administracyjnym w Wilnie (sprawa administracyjna nr eI2-4937-595/2023) toczy się postępowanie z wniesionej przez skarżącą EM SYSTEM UAB w dniu 17 lutego 2023 r. skargi o uchylenie postanowienia biura śledczego o nałożeniu sankcji międzynarodowych na EM SYSTEM UAB.

Skład orzekający w niniejszej sprawie

stwierdza, co następuje:

IV. Argumenty sądu rozpoznającego skargę kasacyjną i jego stanowisko w postępowaniu prejudycjalnym

- 30 Artykuł 2 ust. 1 rozporządzenia nr 765/2006 stanowi, że „[z]amraża się wszystkie fundusze i zasoby gospodarcze będące własnością, pozostające w posiadaniu, we faktycznym władaniu lub pod kontrolą osób fizycznych lub prawnych, podmiotów i organów określonych w załączniku I”. Zgodnie z art. 4 decyzji 2012/642/WPZiB, która jest wykonywana rozporządzeniem nr 765/2006 (i do której odesłano w art. 2 ust. 4 tego rozporządzenia), fundusze należące do osób i podmiotów prawnych wymienionych w załączniku oraz do osób i podmiotów prawnych należących do nich lub przez nie kontrolowanych lub też fundusze przez nie posiadane, przechowywane lub kontrolowane zostają zamrożone. W związku z tym przy identyfikowaniu funduszy, które należy zamrozić na podstawie art. 2 ust. 1 rozporządzenia nr 765/2006, oraz osób prawnych pozostających w ich posiadaniu istotne są zarówno, po pierwsze, kryteria dotyczące własności osoby prawnej oraz sprawowania kontroli nad osobą prawną, jak i, po drugie, okoliczności, w jakich fundusze podmiotu prawnego będącego przedmiotem własności lub podmiotu kontrolowanego należy uważać za fundusze pozostające w posiadaniu, we faktycznym władaniu lub pod kontrolą osoby podlegającej sankcjom.
- 31 Na dzień zamrożenia rachunków bankowych, o których mowa (18 grudnia 2020 r.), rozporządzenie nr 765/2006, w którym przewidziano takie sankcje, nie wskazywało kryterium, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie, czy osoba prawna lub podmiot jest własnością innej osoby lub podmiotu. W obowiązującej wówczas wersji [wytycznych w sprawie stosowania i oceniania] jest mowa o kryterium „więcej niż 50 % praw własności danego podmiotu lub posiadani[a] w nim udziału większościowego”, natomiast w rozporządzeniu nr 2580/2001, do którego w przypisie odesłano jako do źródła tej regulacji, posłużono się sformułowaniem „bycie w posiadaniu 50 % lub więcej praw własności osoby prawnej, grupy lub podmiotu lub posiadanie w nich większościowego udziału”.

Taką samą interpretację Rada Unii Europejskiej przedstawiła w najnowszej wersji najlepszych praktyk UE w zakresie skutecznego wprowadzania w życie środków ograniczających (27 czerwca 2022 r., dokument nr 10572/22, pkt 62). W związku z tym nie jest jasne, jakie kryterium powinien stosować sąd krajowy przy ocenie, czy podmiot sektora prywatnego (bank), który zastosował sankcje (zamrożenie funduszy) prawidłowo ustalił, że skarżąca (podmiot prawny) jest własnością osoby podlegającej sankcjom nałożonym rozporządzeniem nr 765/2006, zgodnie z załącznikiem I do tego rozporządzenia.

- 32 Brak pewności prawnej dodatkowo potęguje fakt, że w kolejnych i obowiązujących zmianach rozporządzenia nr 765/2006 przewidziano (w art. 1j lit. c) i art. 1k ust. 1 lit. c)), iż pewne sankcje są nakładane na osobę prawną, podmiot lub organ z siedzibą poza Unią, „których prawa własności bezpośrednio lub pośrednio w ponad 50 % należą” do podmiotów wymienionych w tym rozporządzeniu. W związku z tym mogą pojawić się wątpliwości, czy przy interpretowaniu powiązań z osobami prawnymi i podmiotami podlegającymi sankcjom na podstawie tego rozporządzenia, zgodnie z art. 1j, [1k] i 2 tego rozporządzenia, należy się kierować odmiennymi kryteriami opisującymi takie powiązania, czy też zastosowanie powinno znaleźć, w drodze wykładni systemowej tego rozporządzenia, wyraźnie wymienione w tym rozporządzeniu (w art. 1j i 1k) kryterium „[praw] własności [...] w ponad 50 %”.
- 33 Gdyby nie należało uznać, że posiadanie dokładnie 50 % udziałów w spółce oznacza własność osoby prawnej na potrzeby stosowania art. 2 ust. 1 rozporządzenia nr 765/2006, skład orzekający zwraca się z pytaniem, czy posiadanie takiego udziału należy uznać za sprawowanie kontroli nad osobą prawną.
- 34 Gdyby należało uznać, że posiadanie dokładnie 50 % udziałów w spółce oznacza własność osoby prawnej lub sprawowanie nad nią kontroli, rodzi się pytanie, czy należy przyjąć domniemanie, iż spełniona jest przesłanka zastosowania art. 2 ust. 1 rozporządzenia, zgodnie z którą fundusze tej osoby prawnej są własnością, pozostają w posiadaniu, we faktycznym władaniu lub pod kontrolą osoby fizycznej wymienionej w załączniku I do rozporządzenia.
- 35 W przypadku przyjęcia domniemania, że przesłanka zastosowania art. 2 ust. 1 rozporządzenia jest spełniona, należy rozstrzygnąć, czy to domniemanie może zostać obalone w sprawie takiej jak ta rozpatrywana w postępowaniu głównym, to znaczy w sprawie z powództwa cywilnego, w której spółka zwraca się do sądu o zobowiązanie banków, jako pozwanych, do wykonania umowy o prowadzenie rachunku bankowego w drodze zezwolenia spółce na nieograniczony dostęp do funduszy znajdujących się na jej rachunkach bankowych. W niniejszej sprawie powstaje kwestia, czy, w takim przypadku, spółka, której fundusze zostały zamrożone, może się powoływać na fakt, iż warunek zawarty w art. 2 ust. 2 rozporządzenia nr 765/2006, w myśl którego zakaz udostępniania funduszy ma zastosowanie wówczas, gdy fundusze spółki są wykorzystywane przez osobę

wymienioną w załączniku I do tego rozporządzenia lub na jej rzecz, nie jest spełniony.

- 36 Kwestia ta powstaje na tle wyjaśnień przedstawionych w wytycznych i dokumentach dotyczących najlepszych praktyk (wytyczne z 2018 r. pkt 55d i dokumenty dotyczące najlepszych praktyk z 2022 r., pkt 66), w myśl których jeżeli ustalono własność lub kontrolę zgodnie z wymienionymi w nich kryteriami, udostępnianie środków finansowych lub zasobów gospodarczych nieumieszczonym w wykazach osobom lub podmiotom, będącym własnością umieszczonych w wykazach osób lub podmiotów albo przez nie kontrolowanym, będzie zasadniczo uważane za udostępnianie tych środków lub zasobów w sposób pośredni osobom lub podmiotom umieszczonym w wykazach, chyba że będzie można racjonalnie ustalić w indywidualnych przypadkach, stosując podejście oparte na analizie ryzyka i uwzględniając wszelkie stosowne okoliczności, łącznie z kryteriami podanymi w dokumentach dotyczących najlepszych praktyk, że odnośne środki finansowe nie będą wykorzystywane przez te osoby lub te podmioty ani na ich rzecz. Jeżeli ocena na podstawie kryteriów wymienionych w dokumentach dotyczących najlepszych praktyk jest przeprowadzana przez bank, rodzi się pytanie, czy podmioty sektora prywatnego nie byłyby nieracjonalnie obciążone, skoro rozporządzenie nakłada na właściwe organy krajowe także szereg obowiązków w zakresie prawidłowego stosowania sankcji.
- 37 Zdaniem składu orzekającego prawo Unii należy, jeśli chodzi o jego wykonywanie, interpretować w ten sposób, że nie nakłada ono nieracjonalnego obciążenia na podmioty sektora prywatnego, które podlegają obowiązkowi stosowania sankcji na podstawie rozporządzenia nr 765/2006. Gdyby takie podmioty były w każdym indywidualnym przypadku zobowiązane do przeprowadzenia szczegółowej oceny struktury i działalności podmiotu prawnego przy podejmowaniu decyzji o zastosowaniu sankcji, można by to uznać za ograniczenie wolności prowadzenia działalności gospodarczej, która jest zagwarantowana w art. 16 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Z kolei należy jednak również zapewnić poszanowanie praw podstawowych osób podlegających sankcjom i dopilnować, by kryteria oraz procedury stosowania sankcji były jasne, a ich wynik – przewidywalny.
- 38 Gdyby jednak Trybunał uznał, że skarżący w postępowaniu krajowym, takim jak postępowanie główne, może się powoływać na okoliczność, iż warunek zawarty w art. 2 ust. 2 rozporządzenia nr 765/2006, w myśl którego zakaz wykorzystywania funduszy ma zastosowanie wówczas, gdy fundusze spółki są wykorzystywane przez osobę wymienioną w załączniku I do rozporządzenia lub na jej rzecz, nie jest spełniony, skład orzekający musi rozstrzygnąć, jakie kryteria powinny zostać zastosowane na potrzeby oceny w ramach takiego postępowania krajowego. Zdaniem skarżącej na przyjęcie wniosku, że fundusze spółki nie są wykorzystywane na rzecz osoby wymienionej w załączniku I do rozporządzenia, pozwalają następujące okoliczności: po pierwsze, zgodnie z przepisami prawa majątek udziałowca jest odrębny od majątku spółki; po drugie, spółka jest kierowana przez dyrektora, który nie jest osobą wymienioną w załączniku I do

rozporządzenia; po trzecie, prezes zarządu spółki zawarł z pozwanymi umowy w imieniu spółki; po czwarte, prezes zarządu spółki otrzymał karty bankowe oraz urządzenia, kody i hasła dostępowe do rachunków bankowych otwartych w imieniu spółki; oraz, po piąte, prezes zarządu spółki zobowiązał się do nieujawniania danych umożliwiających dostęp do rachunków spółki. Skład orzekający ma wątpliwości, czy można uznać, że takie okoliczności pozwalają wykluczyć, iż fundusze spółki są wykorzystywane na rzecz osoby wymienionej w załączniku I do rozporządzenia.

- 39 Ze względu na wątpliwości co do wykładni zawartego w art. 2 ust. 1 rozporządzenia nr 765/2006 sformułowania „wszystkie fundusze i zasoby gospodarcze będące własnością, pozostające w posiadaniu, we faktycznym władaniu lub pod kontrolą osób fizycznych lub prawnych, podmiotów i organów” oraz co do warunków stosowania art. 2 ust. 2 sprawę należy skierować do Trybunału w celu uzyskania wykładni art. 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 765/2006.
- 40 Orzecznictwo Trybunału potwierdza, że jest on właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym o wykładni przepisów w dziedzinie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (wyrok Trybunału z dnia 12 czerwca 2014 r., Peftiev, C-314/13).

Skład orzekający [...] [standardowe formuły proceduralne]

postanawia, co następuje:

Do Trybunału zostają skierowane następujące pytania prejudycjalne mające znaczenie dla niniejszej sprawy:

1. *Czy art. 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 765/2006 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku ustalenia, iż osoba wymieniona w załączniku I do rozporządzenia posiada dokładnie 50 % udziałów w spółce, domniemywa się, że fundusze spółki pozostają w posiadaniu, we faktycznym władaniu lub pod kontrolą podmiotu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia?*

2. *W postępowaniu przed sądem krajowym, takim jak postępowanie główne, w przypadku gdy spółka, której fundusze zostały zamrożone, ponieważ dokładnie 50 % jej udziałów posiada osoba wymieniona w załączniku I do rozporządzenia nr 765/2006, zwraca się do sądu o zobowiązanie banków, jako pozwanych, do wykonania umów o prowadzenie rachunku bankowego w sposób umożliwiający tej spółce nieograniczony dostęp do funduszy znajdujących się na jej rachunkach bankowych, czy decyzja banku o zamrożeniu jej funduszy może zostać zakwestionowana w oparciu o argument, że fundusze spółki nie są wykorzystywane przez osobę wymienioną w załączniku I do tego rozporządzenia lub na jej rzecz?*

3. *Na wypadek udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie: jakie kryteria należy zastosować przy dokonywaniu w takim postępowaniu przed sądem krajowym oceny służącej ustaleniu, czy fundusze nie są wykorzystywane przez*

osobę wymienioną w załączniku I do rozporządzenia nr 765/2006 lub na jej rzecz? Czy należy przyjąć, że okoliczności takie jak, po pierwsze, odrębność majątku spółki od majątku jej udziałowców; po drugie, fakt, iż prezes zarządu spółki (niebędący osobą wymienioną w załączniku I do rozporządzenia) działa w imieniu spółki; oraz, po trzecie, fakt, iż dostęp do rachunków bankowych spółki jest przyznawany wyłącznie prezesowi zarządu spółki, pozwalają wykluczyć, iż fundusze spółki są wykorzystywane na rzecz osoby wymienionej w załączniku I do rozporządzenia, która posiada dokładnie 50 % udziałów w spółce?

[...]. [standardowe formuły proceduralne]

[...] [skład sądu]

DOKUMENT ROBOCZY